

«فرهیختگان» بررسی کرد

راستی آزمایی تاثیر اقتصادی FATF

روز گذشته مجمع تشخیص مصلحت نظام دوباره تصمیم‌گیری درمورد لایحه الحاق ایران به کنوانسیون پالرمو را به تعویق انداخت تا برخی تهدیدها و تحلیل‌ها از رسانه‌ها سر برآورند که دولت تبعات عدم تصویب دو لایحه باقی‌مانده از action plan درخواستی FATF را نمی‌پذیرد. نمی‌شود مجمع تشخیص مصلحت FATF را رد کند و مسئولیتش با دولت باشد، اگر به CFT و پالرمو نپیوندیم هزینه مراودات اقتصادی خارجی ۲۰ درصد گران‌تر می‌شود و ده‌ها حرف و سخن این‌چنینی دیگر که همگی از رسانه‌های نزدیک و حامی دولت منتشر شد. در این میان البته برخی معتقدند سواي اینکه نتیجه چه می‌شود، بیان این سخنان یکپارچگی در تصمیم و وحدت کشور را دچار خدشه می‌کند که حداقل نتیجه آن تزلزل در بازارها و ایجاد

حس عدم اطمینان به آینده در مردم است. حالا سوال‌های مهمی درخصوص این دو لایحه باقی‌مانده از لوابح چهارگانه دولت برای تامین نظر گروه ویژه اقدام مالی مطرح است، مانند اینکه اگر به CFT و پالرمو پیوندیم مراودات مالی ما با خارج تسهیل خواهد شد؟ اگر نپیوندیم شرایط تجارت خارجی از وضعیت امروز نیز بدتر خواهد شد؟ آیا پیوستن به این کنوانسیون‌ها تبعات امنیتی برای کشور و مردم در پی نخواهد داشت؟ و چندین و چند سوال دیگر که «فرهیختگان» آنها را از کارشناسان اقتصادی و سیاسی پرسیده و تلاش کرده جواب‌های دقیق از آنها بگیرد. وحید شقاق‌ی شهری، استاد دانشگاه خوارزمی و سید یاسر جبرائیلی، کارشناس اقتصاد سیاسی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» نظرات خود را بیان کرده‌اند که در ادامه از نظر می‌گذرد.

سید یاسر جبرائیلی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

هیچ درخواستی از طرف چین، روسیه و عراق برای پیوستن ایران به پالرمو و CFT مطرح نشده قیمت گوشت هم به FATF ربط دارد یا به سوءمدیریت داخلی؟

خود تحریمی و جلوگیری از دور زدن تحریم‌ها نتیجه پیوستن به پالرمو و CFT است

پس هدف نهایی از فشار بر ایران برای الحاق به این دو کنوانسیون چیست؟

هدف کانالیزه کردن منابع و مصارف ماست و اگر در این بازی بیفتیم، خارج شدن از آن بسیار سخت خواهد بود، لذا باید به گونه‌ای رفتار کنیم که با دست خود نقشه رفتاری‌مان را در اختیار آنها قرار ندهیم. این نکته اما مورد توجه است که از دیدگاه ما اجرایی شدن کامل برنامه اقدام، که شامل پیوستن به پالرمو و CFT هم می‌شود، دو اتفاق ناگوار را در ایران رقم خواهد زد؛ اولاً موجب خودتحریمی می‌شود که نمونه‌های آن در اطلاعیه‌ها یا بخشنامه‌های بانک‌هایی چون کشاورزی وجود دارد و دوماً به سرعت شرایطی ایجاد خواهد شد که فرآیند دورزدن تحریم‌ها در ایران شکسته شده و اجرایی نشود. باید تاکید کنم که این دو کنوانسیون زیرساخت حقوقی مبارزه با دور زدن تحریم‌ها را در ایران اجرایی خواهند کرد و در صورتی که ما توانمان هم‌اگر آکنده ضوابط این کنوانسیون بوده و هم مباردت به دور زدن تحریم‌ها کنیم، این امکان را به کشورهای غربی می‌دهیم که علیه ما در شورای امنیت سازمان ملل پرونده ایجاد کنند؛ چنانکه قبلاً هم چنین وقایعی رخ داده است.

ما هیچ گاه نفی‌کننده ارتباط مالی و تجاری با کشورهای مختلف نیستیم؛ بلکه می‌گوییم باید این اقدامات با ضوابط مشخصی انجام شود. این سوال امروز میان کارشناسان سیاسی و اقتصادی کشور مطرح است که دلیل اصرار مداوم و مکرر اروپا برای پیوستن ایران به این دو کنوانسیون چیست؟ آیا قرار است این مساله بهانه اقدامات دیگر باشد؟ آیا به دنبال اهداف خاصی هستند و آیا قرار است اتفاقات دیگری بعد از پیوستن ایران به این دو کنوانسیون در عرصه اقتصادی بیفتد؟ پاسخ به این سوالات از جمله مطالبات امروز کارشناسان از دولت است که تمامی منافع و مضار پیوستن به پالرمو و CFT لیست شده و برای مردم با شفافیت بالا توضیح داده شود. باید مسئولانی که مُصر هستند ایران به این کنوانسیون‌ها بپیوندند، توضیح بدهند و تضمین داده شود که با پیوستن به این دو کنوانسیون اقتصاد کشور دچار خدشه‌ای نخواهد شد! با واضح بگویند اگر خدشه‌ای به اقتصاد یا امنیت کشور وارد می‌شود، به چه میزان خواهد بود.

FATF قطعاً ربطی به اینستکس ندارد

گفته می‌شود سازوکار مالی اتحادیه اروپا برای همکاری با ایران یا همان اینستکس با FATF مرتبط است. نظر شما چیست؟

دقت کنید که تاکنون سندی برای این ادعا ارائه نشده و حتی اظهارنظرهای مختلفی در مقابل این ادعا مطرح است و بسیاری از اعضای دولت هم گفته‌اند فرآیند اینستکس ربطی به FATF ندارد. ضمن اینکه در شدیدترین دوره تحریم‌ها و حتی در طول تاریخ تحریم‌های دنیا هیچ‌گاه دارو جزء موارد تحریمی نبوده است، غذا هم به همین شکل، بنابراین به صراحت باید گفت غذا و دارو در هیچ تحریمی وجود نداشته است و اگر امروز مشکلی بر سر تامین هر کدام از آنها در کشور هست، ربطی به تحریم‌ها ندارد و این ادعا هم که تامین این دو به FATF مربوط است، ادعای صحیحی نیست.

اظهاراتی از سوی برخی نزدیکان دولت در این زمینه ارائه شده است!

دقت کنید که سوابق اظهارنظر نزدیکان دولت مشخص است، چنانکه در برنامه هم می‌گفتند مشکل آب خوردن مردم با توافق هسته‌ای رفع خواهد شد، اما خب شرایط بدتر شد، لذا نمی‌توان اعتماد زیادی به تبشیر و تنذیر اظهارنظر کنندگان در دولت داشت. دقت کنید که از این جریان در پنج سال گذشته حرف‌های غیردقیق زیادی درخصوص تأثیر مناسبات خارجی بر اقتصاد کشور شنیده‌ایم و لذا نمی‌توانیم امروز هم به این اظهارات خیلی اعتماد کنیم. مثلاً هیچ رقم اثبات‌شده‌ای در مورد ادعای تأثیر ۲۰ درصدی اجرا یا عدم اجرای برنامه اقدام بر اقتصاد کشور نیست، چنانکه قبلاً هم رقم ۱۰ درصدی مطرح می‌شد، در برنامه هم چنین اعدادی مدام بیان می‌شد.

البته باید نکته دیگری را هم اضافه کرد؛ به‌بینید در پنج سال گذشته شاخص‌های اقتصادی به چه صورتی بوده و تورم واقعی جامعه چه مقدار بوده است؟ امروز گوشت چقدر گران شده؟ رقمی حدود ۱۰۰ درصد. سوال صریح ما این است که گرانی عجیب و غریب قیمت گوشت هم به FATF ربط دارد یا به سوءمدیریت داخلی؟ معتقدیم خروج ارز از کشور و دیگر سوءمدیریت‌ها اقتصاد کشور را به این روز انداخته و گرانی‌های زیاد ناشی از عدم اجرای FATF نیست. از این‌رو معتقدیم دولت مساله را به گونه دیگری برای مردم تعریف می‌کند که منطبق با واقعیت نیست.

عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

عدم تصویب لوابح FATF تأثیری بر فروش نفت و بازگشت پول آن ندارد ارتباطی میان FATF و اینستکس نیست

وحید شقاق‌ی شهری، اقتصاددان و عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی

با اشاره به فضای روانی و رسانه‌ای شکل گرفته پیرامون اجرای اکشن پلن گروه ویژه اقدام مالی و پیوستن به کنوانسیون‌های CFT و پالرمو، اظهارات نسنجیده در این باره را موجب تحمیل هزینه‌هایی بر اقتصاد کشور دانست و گفت: «اظهارات رئیس‌جمهور مبنی بر اینکه اگر FATF باشد، مبادلات تجاری کشور ۲۰ درصد ارزان‌تر و اگر نباشد ۲۰ درصد گران‌تر انجام می‌شود، بسیار مخرب بوده و دارای تأثیر منفی گسترده‌ای بر وضعیت اقتصادی و فرآیند تصمیم‌گیری نظام است.» وی افزود: «بالاخص با عنایت به اصرار دولتمردان و فشار دولت بر تصویب این لوابح، چنانچه الحاق ایران به دو کنوانسیون پالرمو و CFT در مجمع تشخیص به تصویب نرسد، تأثیر منفی مورد اشاره مضاعف خواهد شد و بخش‌هایی از جامعه را نسبت به سازوکار قانونی موجود بدبین خواهد ساخت.» شقاق‌ی شهری با بیان آنکه هم‌اکنون این انتظار در جامعه شکل گرفته که در صورت عدم تصویب این لوابح هزینه‌ها افزایش یابد، اضافه کرد: «این یعنی راهبرد انتخاب‌شده از سوی دولت راهبردی غلط بود، چرا که منوط کردن معیشت مردم به FATF و بالا بردن انتظارات جامعه می‌تواند کلیدی‌ترین متغیرهای اقتصاد از جمله قیمت دلار را هم دستخوش نوسانات بیشتر کرده و در نهایت خود دولت را با چالش مواجه کند.» این اقتصاددان در ادامه خاطرنشان کرد: «FATF یک نهاد غیررسمی در دنیاست که درجه ریسک مبادلات پولی و مالی با کشورها را از بابت پولشویی و شفافیت مشخص می‌کند. بر این اساس گروه ویژه اقدام مالی، ایران را در مقطعی جزء کشورهای پرریسک قرار داده و پس از آن مشروط به اجرای برخی دستورالعمل‌ها و تصویب برخی قوانین نام ایران را از این لیست به حالت تعلیق درآورد.» وی با بیان اینکه پاره‌ای از این انتظارات چالش برانگیز بوده و مهم‌ترین چالش موجود نیز واژه تروریسم است، ادامه داد: «از دید آمریکایی‌ها «سیاه قدس»، «حزب‌الله» و «حماس» جزء نیروهای تروریستی به شمار می‌آیند و در قانون کاتسا که سال گذشته به تصویب رسید و به‌مادر تحریم مشهور شد، هرگونه حمایت مالی از این نهادها مشمول حمایت از تروریسم معرفی شد.»

راهکار کاستن از هزینه‌های احتمالی

وی راهکار اصلی کاستن از بار هزینه‌های احتمالی عدم الحاق به کنوانسیون‌های FATF را قوی کردن اقتصاد کشور دانست و گفت: «اگر کشوری کلاً و خدمات رقابتی، با کیفیت و دانش‌محور تولید کند، مطمئن باشید کشورهای دیگر در هر شرایطی خریدار خواهند بود و نهادهای واسط، خیلی نمی‌توانند ما را تحت الشعاع قرار دهند.» عضو هیات علمی دانشگاه خوارزمی خاطرنشان کرد: «مشکل اساسی آن است که اقتصاد ما ضعیف و شکننده است و نهادهای بین‌المللی هم از همین موضوع بهره‌برده و تهدیدات‌شان را بیشتر می‌کنند. کم‌اینکه اگر اقتصاد ما مقاوم بود، هرگز دچار این قبیل مشکلات نمی‌شدیم و خیلی راحت‌تر از اینها می‌توانستیم با دنیا کار کنیم.»

این اقتصاددان ادامه داد: «در نمونه‌ای روشن مشاهده می‌شود که نهادهای بین‌المللی اساساً نمی‌توانند به راحتی کشورهایی مثل چین و ژاپن را تحریم کنند.»

عدم تصویب لوابح FATF تأثیری بر فروش نفت ندارد

شقاق‌ی شهری در ادامه گریزی نیز به اینستکس زد و توضیح داد این نهاد، برخلاف آنچه گفته می‌شد، یک کانال مالی نیست، بلکه صرفاً یک شرکت واسطه است که پول نفت صادرشده را از کشورهای خریدار نظیر چین، هند و... می‌گیرد و در مقابل آن دارو و نهادهای غذایی را به ما خواهد داد که البته سطح پوشش آن هم هنوز مشخص نیست.

وی ادامه داد: «بر همین اساس تصویب یا عدم تصویب لوابح FATF، تأثیری روی فروش نفت ایران نخواهد داشت و هیچ اتفاقی در آن بخش نمی‌افتد، چرا که ما همین الان هم به‌زای فروش نفت پولی وارد نمی‌کنیم و این یعنی افزایش قیمت تمام‌شده به میزان ۲۰ درصد در این حوزه اساساً بلاموضوع است.»

افزایش قیمت احتمالی ناشی از عدم تصویب FATF ریشه در ایجاد تورم انتظاری توسط رئیس‌جمهور دارد

این اقتصاددان افزود: «اما بیان اظهاراتی که بار روانی و انتظار غیرواقعی ایجاد می‌کند، حتماً اثر منفی خواهد داشت و هجمه دولت بدون تأثیر نخواهد بود، به گونه‌ای که اگر این لوابح در نهایت در مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب نرسند، به دلیل انتظار تورمی ایجادشده از سوی رئیس‌جمهور به احتمال فراوان افزایش ۲۰ تا ۳۰ درصدی هزینه‌ها را شاهد خواهیم بود.» شقاق‌ی شهری در پاسخ به این سوال که آیا عدم تصویب لوابح FATF به منزله منتفی شدن اینستکس و بسته شدن راه ورود غذا و دارو به کشور خواهد بود، بار دیگر تصریح کرد که اینستکس یک شرکت واسط است و در شرایط فقدان این شرکت واسط نیز ما می‌توانیم غذا و دارو وارد کنیم، کم‌اینکه در سال‌های ۹۰ و ۹۱ که اوج تحریم‌ها بود نیز در این حوزه دچار مشکل نشدیم.» وی با بیان اینکه اینستکس نیز تحت الشعاع FATF نخواهد بود، گفت اساساً این شرکت یک کانال حداقلی است و نباید آن را خیلی برجسته کرده و منوط به FATF کنیم، کم‌اینکه هیچ جای اینستکس نیز به صورت رسمی ابلاغ نشده که پیش‌شرط آن FATF باشد.

اقتصاد تضعیف هم می‌شود

شقاق‌ی شهری با بیان اینکه ریشه مخالفت‌ها با تصویب این لوابح همین احتمال به خطر افتادن امنیت کشور و تحت الشعاع قرار گرفتن آن است، گفت: «باید به این سوال پاسخ داد که امنیت مهم‌تر است یا اقتصاد؟» وی افزود: «پاسخ روشن است و باید گفت اول امنیت موضوعیت دارد و بعد اقتصاد. اگرچه منظور این نیست که اقتصاد اهمیت ندارد، ولی رکن اصلی اقتصاد روی امنیت سوار می‌شود.» شقاق‌ی شهری با بیان اینکه نمی‌توانیم امنیت کشور را فدای بحث هزینه‌های اقتصادی کنیم، تصریح کرد که در همه جای دنیا بحث امنیت در اولویت است و ما اگر امنیت‌مان را بدهیم، دیگر اقتصاد معنا پیدا نمی‌کند. کم‌اینکه هر کشوری امنیتش به خطر بیفتد، اقتصادش را نیز از دست خواهد داد و در این رابطه می‌توان